

15. 6. 2007

ID: 48705

Žaloba na plnění a na určení

Za nedovolenou - při možnosti žaloby na plnění - lze určovací žalobu pokládat jen tam, kde neslouží potřebám praktického života, tudíž tam, kde spor mezi účastníky řízení neodstraňuje a naopak vede k dalšímu (zbytečnému) množení sporů mezi nimi. Jestliže se určením, že tu právní vztah nebo právo je či není, vytvoří pevný právní základ pro právní vztahy účastníků sporu (a předejde se tak žalobě o plnění), je určovací žaloba přípustná i přesto, že je možná také žaloba na splnění povinnosti.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 26 Cdo 1255/2006, ze dne 28.3.2007)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl ve věci žalobkyně V. K., zastoupené advokátem, proti žalovaným 1) M. V., zastoupené advokátem, a 2) BPT P., a. s., o určení nájemce bytu, vedené u Obvodního soudu pro Prahu 9 pod sp. zn. 12 C 98/2003, o dovolání žalobkyně proti rozsudkům Obvodního soudu pro Prahu 9 ze dne 1. dubna 2005, č. j. 12 C 98/2003-97, a Městského soudu v Praze ze dne 1. listopadu 2005, č. j. 29 Co 280/2005-122, tak, že řízení o dovolání proti rozsudku Obvodního soudu pro Prahu 9 ze dne 1. dubna 2005, č. j. 12 C 98/2003-97, se zastavuje. Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 1. listopadu 2005, č. j. 29 Co 280/2005-122, se zrušuje a věc se vrací Městskému soudu v Praze k dalšímu řízení.

Z odůvodnění :

Obvodní soud pro Prahu 9 (dále též jen „soud prvního stupně“) rozsudkem ze dne 10. února 2004, č. j. 12 C 98/2003-35, ve spojení s usnesením ze dne 5. dubna 2004, č. j. 12 C 98/2003-48, vyhověl žalobě a určil, že žalobkyně je nájemkyní „bytu č. 51, v IX. podlaží čp. 527, sestávajícího z 3 pokojů, kuchyně a příslušenství, v Křivoklátské ulici v P., který je ve vlastnictví žalovaného č. 2“ (dále jen „předmětný byt“, resp. „byt“ a „předmětný dům“, resp. „dům“); současně rozhodl o nákladech řízení účastnic.

K odvolání první žalované Městský soud v Praze jako soud odvolací usnesením ze dne 21. září 2004, č. j. 29 Co 322/2004-69, citovaný rozsudek soudu prvního stupně (ve znění opravného usnesení) zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

Poté soud prvního stupně rozsudkem (v pořadí druhým) ze dne 1. dubna 2005, č. j. 12 C 98/2003-97, žalobu zamítl (výrok I.) a rozhodl o nákladech řízení účastnic (výroky II. a III.).

K odvolání žalobkyně odvolací soud rozsudkem ze dne 1. listopadu 2005, č. j. 29 Co 280/2005-122, potvrdil citovaný (v pořadí druhý) rozsudek soudu prvního stupně ve výrocích I. a III., změnil ho ve výroku II. jen tak, že výše nákladů řízení činí 20.350,- Kč, a jinak ho v tomto výroku potvrdil; zároveň rozhodl o nákladech odvolacího řízení účastnic.

Soudy obou stupňů vzaly z provedených důkazů především za prokázáno, že rozhodnutím o přidělení podnikového bytu ze dne 25. června 1981 byl předmětný byt přidělen manželu první žalované J. V., že ve dnech 30. června 1981 a 1. července 1981 byl sepsán protokol o převzetí bytu a dohoda o užívání bytu, že manželství první žalované s J. V. bylo pravomocně rozvedeno rozsudkem Obvodního soudu pro Prahu 9 ze dne 3. června 1994, č. j. 8 C 91/93-48, že v té době nezletilá žalobkyně (dcera J. V. a první žalované) byla svěřena do výchovy otce, že v roce 1999 se J. V. z předmětného bytu odstěhoval s tím, že ho již dále užívat nebude, že tuto skutečnost oznámil písemně dne 8. července 1999 pronajímateli bytu a že dne 26. července 2000 byla mezi D. A., a. s., se sídlem v P., Beranových 140 jako pronajímatelem a první žalovanou jako nájemkyní uzavřena smlouva o nájmu předmětného bytu (dále jen „nájemní smlouva ze dne 26. července 2000“). Dále zjistily, že na počátku roku 2001 odešla první žalovaná za účelem péče o nemocnou matku na M., že je zde spoluvlastnicí domu čp. 70 a pozemku v obci K., okres S., se spoluvlastnickým podílem, že z předmětného bytu si odstěhovala rovněž své věci, že do bytu pak dojížděla pouze za účelem vyřízení svých osobních věcí, že v té době ani neplatila nájemné z bytu, že dlužné nájemné v částce 31.821,50 Kč uhradila dne 9. ledna 2003 žalobkyně, že matka první žalované v březnu 2004 zemřela a že poté projevila první žalovaná zájem se do bytu vrátit. Vzaly rovněž za prokázáno, že má dojít k privatizaci předmětného bytu a že vzhledem k probíhajícímu sporu pronajímatel neví, které z účastnic má učinit nabídku k odkoupení bytu. Na tomto skutkovém základě soud

prvního stupně především dovodil, že s ohledem na rozdílné postoje žalobkyně a první žalované a také vzhledem k zájmu pronajímatele předmětný byt privatizovat je dán na straně žalobkyně naléhavý právní zájem na požadovaném určení podle § 80 písm. c/ o.s.ř. Dále rovněž dovodil, že na základě nájemní smlouvy ze dne 27. července 2000 je první žalovaná nájemkyní předmětného bytu. Poté dovodil, že na trvalé opuštění společné domácnosti nájemcem (§ 708 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, v tehdy platném znění /a ve znění do 30. března 2006/ - dále jen „obč. zák.“) je zapotřebí usuzovat ze všech okolností daného případu, tedy nejen z toho, že první žalovaná v roce 2001 z předmětného bytu odešla, a pokračoval, že měla-li první žalovaná k odchodu z bytu vážný důvod v podobě péče o nemocnou matku na M. a projevila-li po smrti matky zájem byt i nadále užívat, nelze v tomto případě usoudit na trvalé opuštění společné domácnosti; proto žalobu zamítl. Na rozdíl od soudu prvního stupně odvolací soud dovodil, že žalobkyně nemá na požadovaném určení naléhavý právní zájem. V této souvislosti uvedl, že otázka, zda první žalovaná trvale opustila společnou domácnost ve smyslu § 708 obč. zák., je otázkou předběžnou, kterou by musel soud řešit i v řízení o žalobě na plnění. Z toho pak dovodil, že lze-li žalovat přímo na plnění, nemůže být dán naléhavý právní zájem na žádaném určení. Jinak se ovšem ztotožnil s právními závěry, které soud prvního stupně přijal při posouzení věci podle § 708 obč. zák., když na podkladě nesprávného závěru o existenci naléhavého právního zájmu se zabýval rovněž otázkou, zda první žalovaná trvale opustila společnou domácnost s důsledky předpokládanými v ustanovení § 708 obč. zák.

Proti rozsudkům soudů obou stupňů podala žalobkyně dovolání, jehož přípustnost opřela o ustanovení § 237 odst. 1 písm. c/ zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „o.s.ř.“). V dovolání především zpochybnila právní závěr o nedostatku naléhavého právního zájmu na určení. Zde s odkazem na nález Ústavního soudu České republiky ze dne 20. června 1995, sp. zn. III. ÚS 17/95, především uvedla, že žalobce má právní zájem na požadovaném určení, jestliže by bez tohoto určení bylo ohroženo jeho právo nebo právní vztah, na němž je zúčastněn, nebo jestliže by se jeho postavení stalo nejistým. Současně zdůraznila, že vytváří-li se určovací žalobou pevný právní základ pro právní vztahy účastníků sporu, musí být určovací žaloba přípustná. Má za to, že právě o takový případ jde v tomto řízení, a proto zvolila žalobu na určení, že je nájemkyní předmětného bytu, neboť jinou možnost ani neměla, hodlá-li druhá žalovaná uzavřít smlouvu o prodeji bytu s tím, kdo bude v tomto řízení určen jeho nájemcem. Popírala-li druhá žalovaná její nájemní právo k bytu, je přesvědčena, že žaloba o určení, že je nájemkyní bytu, je jediným vhodným prostředkem k dosažení účelu, který v tomto soudním řízení sleduje. Nesouhlasila ani s právním závěrem, který odvolací soud shodně se soudem prvního stupně přijal při posouzení věci podle § 708 obč. zák. Z důvodů podrobně rozvedených v dovolání má za to, že v daném případě první žalovaná trvale opustila společnou domácnost s důsledky uvedenými v ustanovení § 708 obč. zák. Navrhla, aby dovolací soud zrušil rozhodnutí soudů obou stupňů a věc vrátil k dalšímu řízení soudu prvního stupně.

Dovolání je mimořádným opravným prostředkem proti pravomocnému rozhodnutí odvolacího soudu (§ 236 odst. 1 o.s.ř.). Rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 9 ze dne 1. dubna 2005, č. j. 12 C 98/2003-97, který byl rovněž dovoláním napaden, však za rozhodnutí odvolacího soudu pokládat nelze. Jde o rozhodnutí soudu prvního stupně; ostatně dovolatelka to v dovolání ani nezpochybnila. Opravným prostředkem proti rozhodnutí soudu prvního stupně je odvolání (dovolatelka uvedený opravný prostředek proti rozhodnutí soudu prvního stupně rovněž podala). Za této situace občanský soudní řád ani neupravil funkční příslušnost soudu pro projednání dovolání proti rozhodnutí soudu prvního stupně. Nedostatek funkční příslušnosti je přitom neodstranitelným nedostatkem podmínky řízení (srov. též usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. července 1997, sp. zn. 2 Cdon 30/97, uveřejněné pod č. 112 v sešitě č. 14 z roku 1997 časopisu Soudní judikatura, a dále např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. června 1999, sp. zn. 2 Cdon 1647/97). Nejvyšší soud České republiky proto řízení o dovolání proti rozsudku Obvodního soudu pro Prahu 9 ze dne 1. dubna 2005, č. j. 12 C 98/2003-97, zastavil (§ 104 odst. 1 ve spojení s ustanovením § 243c odst. 1 o.s.ř.).

Poté Nejvyšší soud České republiky jako soud dovolací (§ 10a o.s.ř.) především shledal, že dovolání (proti rozsudku odvolacího soudu) bylo podáno včas, subjektem k tomu oprávněným – účastnicí řízení (§ 240 odst. 1 o.s.ř.), za splnění podmínky advokátního zastoupení dovolatelky (§ 241 odst. 1 a 4 o.s.ř.).

Následně se Nejvyšší soud zabýval otázkou přípustnosti tohoto mimořádného opravného prostředku (§ 236 odst. 1 o.s.ř.), neboť toliko z podnětu přípustného dovolání lze správnost napadeného rozhodnutí přezkoumat z hlediska uplatněných dovolacích důvodů.

Podle § 236 odst. 1 o.s.ř. dovoláním lze napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští.

Přípustnost dovolání proti potvrzujícímu rozsudku odvolacího soudu se řídí ustanoveními § 237 odst. 1 písm. b/ a c/ o.s.ř.

Podle § 237 odst. 1 písm. b/ o.s.ř. je dovolání přípustné proti rozsudku odvolacího soudu a proti usnesení odvolacího soudu, jimiž bylo potvrzeno rozhodnutí soudu prvního stupně, kterým soud prvního stupně rozhodl ve věci samé jinak než v dřívějším rozsudku (usnesení) proto, že byl vázán právním názorem odvolacího soudu, který dřívější rozhodnutí zrušil. Zákon zde má na mysli situaci, kdy nezávislé rozhodnutí věci soudem prvního stupně bylo vyloučeno, omezeno nebo usměrněno tím, že byl povinen vycházet ze závazného právního názoru odvolacího soudu do té míry, že tento právní názor odvolacího soudu byl jediné a výhradně určující pro jeho rozhodnutí ve věci. Právní názor odvolacího soudu tedy musí mít na rozhodnutí ve věci takový vliv, že soud prvního stupně nemůže uplatnit své názory při rozhodování věci samé. Tam, kde není takový vliv na odlišné pozdější rozhodnutí soudu prvního stupně, tedy tam, kde není mezi závazným právním názorem obsaženým ve zrušovacím rozhodnutí odvolacího soudu a pozdějším odlišným rozhodnutím soudu prvního stupně vztah příčinné souvislosti, nelze dovozovat ani přípustnost dovolání podle § 237 odst. 1 písm. b/ o.s.ř.

V posuzovaném případě odvolací soud zrušil v pořadí první (vyhovující) rozsudek soudu prvního stupně se zdůvodněním, že spočívá na nesprávném právním posouzení věci, jestliže se soud prvního stupně nezabýval existencí naléhavého právního zájmu na požadovaném určení (ve smyslu § 80 písm. c/ zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, v tehdy platném znění - dále jen „o.s.ř.“); současně soudu prvního stupně vytkl nepřezkoumatelnost napadeného rozsudku. Soudu prvního stupně pak uložil, aby se v dalším řízení především vypořádal s otázkou naléhavého právního zájmu žalobkyně na požadovaném určení a aby své další rozhodnutí koncipoval v souladu s ustanovením § 157 odst. 2 o.s.ř. Za této situace nelze hovořit o tom, že právní názor odvolacího soudu byl určující pro pozdější (zamítavé) rozhodnutí soudu prvního stupně; je proto vyloučeno uvažovat o přípustnosti dovolání podle § 237 odst. 1 písm. b/ o.s.ř.

Podle § 237 odst. 1 písm. c/ o.s.ř. (tedy ustanovení, o něž přípustnost svého dovolání opřela dovolatelka) je dovolání přípustné proti rozsudku odvolacího soudu a proti usnesení odvolacího soudu, jimiž bylo potvrzeno rozhodnutí soudu prvního stupně, jestliže dovolání není přípustné podle písmena b/ a dovolací soud dospěje k závěru, že napadené rozhodnutí má ve věci samé po právní stránce zásadní význam. Přitom podle § 237 odst. 3 o.s.ř. rozhodnutí odvolacího soudu má po právní stránce zásadní význam (odstavec 1 písm. c/) zejména tehdy, řeší-li právní otázku, která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo která je odvolacími soudy nebo dovolacím soudem rozhodována rozdílně, nebo řeší-li právní otázku v rozporu s hmotným právem.

Z toho, že přípustnost dovolání podle § 237 odst. 1 písm. c/ o.s.ř. je spjata se závěrem o zásadním významu rozsudku po stránce právní, vyplývá, že také dovolací přezkum se otevírá pouze pro posouzení otázek právních. Způsobitým dovolacím důvodem, jímž lze dovolání odůvodnit, je v tomto případě zásadně jen důvod podle § 241a odst. 2 písm. b/ o.s.ř., jehož prostřednictvím lze namítat, že rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci. Není jím naopak důvod, kterým lze vytykat nesprávnost skutkových zjištění a který lze použít pouze v případě, je-li dovolání přípustné podle § 237 odst. 1 písm. a/ a b/ o.s.ř., popřípadě podle obdobného užití těchto ustanovení (§ 241a odst. 3 o.s.ř.).

V projednávané věci - vzhledem k obsahu dovolání (§ 41 odst. 2 o.s.ř.) - uplatnila dovolatelka vedle (způsobilého) dovolacího důvodu podle § 241a odst. 2 písm. b/ o.s.ř. rovněž dovolací důvod podle § 241a odst. 3 o.s.ř. (jímž brojila proti skutkovým zjištěním, resp. proti způsobu hodnocení důkazů, z nichž soudy obou stupňů čerpaly svá skutková zjištění pro posouzení, zda první žalovaná trvale opustila společnou domácnost s důsledky vyplývajícími z ustanovení § 708 obč. zák.). Dovolatelka však opomenula, že skutkový základ sporu se v dovolacím řízení nemůže měnit; lze jej sice napadnout (námitkou, že rozhodnutí vychází ze skutkového zjištění, které nemá podle obsahu spisu v podstatné části oporu v provedeném dokazování), avšak pouze tehdy, je-li dovolání již jinak - podle § 237 odst. 1 písm. a/ a b/ o.s.ř. (nebo při obdobném užití těchto ustanovení ve smyslu § 238 odst. 2 a § 238a odst. 2 o.s.ř.) - přípustné (§ 241a odst. 3 o.s.ř.). Je-li přípustnost dovolání teprve zvažována (podle § 237 odst. 1 písm. c/ o.s.ř.), nemůže být námitka směřující proti skutkovému stavu věci pro posouzení přípustnosti dovolání právně relevantní.

Napadený rozsudek odvolacího soudu je založen především na právním závěru, že v daném případě nemá dovolatelka naléhavý právní zájem na žádaném určení (§ 80 písm. c/ o.s.ř.). Dovolatelka správnost uvedeného právního závěru v dovolání zpochybnila. Dovolací soud dospěl k závěru, že pro řešení této otázky lze napadenému potvrzujícímu rozhodnutí odvolacího soudu přisoudit zásadní právní význam. Je-li podle závěru dovolacího soudu napadené rozhodnutí zásadně právně významné, stává se tím dovolání přípustným podle § 237 odst. 1 písm. c/ o.s.ř.

Podle § 242 odst. 1 a 3 o.s.ř. dovolací soud přezkoumá rozhodnutí odvolacího soudu v rozsahu, ve kterém byl jeho výrok napaden; přitom je vázán uplatněnými dovolacími důvody včetně toho, jak je dovolatel obsahově vymezil. Z ustanovení § 242 odst. 3 věty druhé o.s.ř. vyplývá povinnost dovolacího soudu přihlídnout k vadám řízení uvedeným v § 229 odst. 1, § 229 odst. 2 písm. a/ a b/ a § 229 odst. 3 o.s.ř., jakož i k tzv. jiným vadám řízení, které mohly mít za

následek nesprávné rozhodnutí ve věci (§ 241a odst. 2 písm. a/ o.s.ř.). Existence uvedených vad namítána nebyla a ani z obsahu spisu tyto vady nevyplynuly.

Prostřednictvím dovolacího důvodu podle § 241a odst. 2 písm. b/ o.s.ř. lze odvolacímu soudu vytknout, že jeho rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci. Právní posouzení věci je nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

Ustálená soudní praxe dovodila, že existence naléhavého právního zájmu na žádaném určení podle § 80 písm. c/ o.s.ř. (a proto i v konkrétním případě tvrdit a dokazovat skutečnosti, z nichž jeho existence vyplývá) je u určovací žaloby nezbytnou podmínkou její přípustnosti. Žalobce má naléhavý právní zájem na žádaném určení, jestliže by bez tohoto určení bylo ohroženo jeho právo nebo právní vztah, na němž je zúčastněn, nebo jestliže by se jeho postavení bez tohoto určení stalo nejistým. Ke vzniku žalobcova právního zájmu na určení stačí takové chování žalovaného, které nasvědčuje jeho úmyslu porušit právo žalobce nebo způsobit mu újmu na jeho právním postavení. Určovací žaloba je tedy prostředkem umožňujícím poskytnutí ochrany právního postavení žalobce dříve, než toto jeho postavení bylo porušeno, takže jejím cílem je zásadně poskytnutí preventivní ochrany. Naopak podmínka naléhavého právního zájmu nebude splněna, jestliže požadované určení neodstraní stav ohrožení práva nebo nezjedná efektivně jistotu v dotčeném právním vztahu.

Jestliže soud dospěje k závěru o nedostatku naléhavého právního zájmu na určení, zamítne žalobu, aniž by se současně zabýval meritem věci. Nedostatek doložení naléhavého právního zájmu je tedy samostatným a prvořadým důvodem, pro který nemůže určovací žaloba obstát a který sám o sobě bez dalšího vede k jejímu zamítnutí.

Uvedené teze mají oporu např. již v rozsudku bývalého Nejvyššího soudu ČSR ze dne 24. února 1971, sp. zn. 2 Cz 8/71, uveřejněném pod č. 17 ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, ročník 1972, od něhož soudní praxe odklon nezaznamenala, dále v rozsudku Vrchního soudu v Praze ze dne 30. listopadu 1993, sp. zn. 7 Cdo 63/92, uveřejněném pod č. 11 v sešitu č. 3 z roku 1994 Bulletinu Vrchního soudu v Praze, či v rozsudcích Nejvyššího soudu České republiky ze dne 27. února 1997, sp. zn. 3 Cdon 1097/96, a ze dne 27. března 1997, sp. zn. 3 Cdon 1338/96, uveřejněných pod č. 20 a 21 v sešitu č. 3 z roku 1997 časopisu Soudní judikatura. Lze však dále poukázat rovněž na rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 2. dubna 2001, sp. zn. 22 Cdo 2147/99, uveřejněný pod č. 68 v sešitě č. 10 z roku 2001 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, či na náleží Ústavního soudu České republiky ze dne 20. června 1995, sp. zn. III. ÚS 17/95, uveřejněný pod č. 35 ve svazku 3, ročník 1995 - I. díl Sbírky nálezů a usnesení Ústavního soudu České republiky (náleží, na něhož v dovolání odkázala dovolatelka).

Soudní praxe je jednotná rovněž v názoru, že má-li právní otázka, o níž má být rozhodnuto určovacím výrokem, povahu předběžné otázky ve vztahu k existenci práva nebo právního vztahu, není dán naléhavý právní zájem na určení této předběžné otázky, lze-li žalovat přímo na určení existence práva nebo právního vztahu (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 20. března 1996, sp. zn. II Odon 50/96, uveřejněný v časopisu Soudní rozhledy č. 5/1996 na straně 113, a dále již výše citované R 68/2001 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek).

V soudní praxi však nebyl zaznamenán odklon ani od názoru, že uvedené závěry neplatí bezvýhradně a že prokáže-li žalobce, že má naléhavý právní zájem na tom, aby bylo určeno určité právo nebo právní vztah, nelze mu určovací žalobu odepřít. Za nedovolenou - při možnosti žaloby na plnění - lze určovací žalobu pokládat jen tam, kde neslouží potřebám praktického života, tudíž tam, kde spor mezi účastníky řízení neodstraňuje a naopak vede k dalšímu (zbytečnému) množení sporů mezi nimi. Jestliže se určení, že tu právní vztah nebo právo je či není, vytvoří pevný právní základ pro právní vztahy účastníků sporu (a předejde se tak žalobě o plnění), je určovací žaloba přípustná i přesto, že je možná také žaloba na splnění povinnosti podle § 80 písm. b/ o.s.ř. (srov. např. již zmíněný rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. března 1997, sp. zn. 3 Cdon 1338/96, a dále rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. listopadu 2001, sp. zn. 20 Cdo 450/2000, uveřejněný pod č. 51 v sešitě č. 3 z roku 2002 časopisu Soudní judikatura).

Dovolací soud zastává názor, že o případ uvedený v předchozím odstavci jde i v projednávané věci. Dovolatelce totiž nelze upřít naléhavý právní zájem na požadovaném určení, má-li dojít k privatizaci předmětného bytu a hodlá-li druhá žalovaná uzavřít smlouvu o prodeji bytu s tím, kdo bude v tomto řízení určen jeho nájemcem. V této souvislosti nelze navíc ani přehlédnout, že uvedená okolnost (určení nájemce bytu) by nevyplývala z výroku, jímž by soud případně vyhověl žalobě na plnění (na vyklizení předmětného bytu). Za této situace má dovolací soud za to, že naléhavý právní zájem na požadovaném určení je v tomto případě dán.

Kromě toho odvolací soud nepostupoval správně, jestliže se přes přijatý závěr o nedostatku naléhavého právního zájmu na určení dále zabýval otázkou, zda lze v daném případě usoudit ve smyslu § 708 obč. zák. na trvalé opuštění

společné domácnosti ze strany první žalované. Přehlédl totiž, že soudní praxe se ustálila v závěru, že nedostatek naléhavého právního zájmu na určení je prvořadým a samostatným důvodem, pro který nemůže určovací žaloba obstát a který sám o sobě bez dalšího vede k jejímu zamítnutí.

Lze uzavřít, že dovolací důvod podle § 241a odst. 2 písm. b/ o.s.ř. byl uplatněn opodstatněně.

Za této situace Nejvyšší soud podle § 243b odst. 2 věty za středníkem o.s.ř. napadené rozhodnutí zrušil, aniž se - z důvodu předčasnosti (viz níže uvedený výklad) - zabýval otázkou, zda první žalovaná trvale opustila společnou domácnost s důsledky normovanými v ustanovení § 708 obč. zák. Podle § 243b odst. 3 věty první o.s.ř. pak věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

V dalším řízení se bude odvolací soud zabývat především otázkami, zda podle dříve platných předpisů vzniklo J. V. ve vztahu k předmětnému bytu právo osobního užívání bytu sloužícího k trvalému ubytování pracovníků organizace a zda se toto právo (v případě, že mu vzniklo) změnilo na nájem služebního bytu, resp. na nájem (§ 871 odst. 4 obč. zák.). Dospěje-li k závěru, že došlo k přeměně tohoto práva na nájem, bude se dále zabývat otázkou, zda - vzhledem ke zjištěnému skutkovému stavu - může být žalobkyně (žijící se svým otcem /nájemcem bytu/ do doby jeho odstěhování se z předmětného bytu v roce 1999) nájemkyní předmětného bytu (§ 706 odst. 1 obč. zák. ve spojení s ustanovením § 708 a § 709 obč. zák.). Současně v tomto případě neopomene posoudit ani otázku platnosti nájemní smlouvy ze dne 26. července 2000 a přitom nepřehlédne, že v soudní praxi nebyl dosud zaznamenán odklon od názoru, že předpokladem platného uzavření nájemní smlouvy k bytu je okolnost, že jde o byt právně volný, tj. že k tomuto bytu nesvědčí právo nájmu jiné osobě; smlouva o nájmu bytu, jehož nájemcem je již jiná osoba, je absolutně neplatná (srov. např. rozsudky Nejvyššího soudu České republiky ze dne 29. května 1997, sp. zn. 3 Cdo 120/96, uveřejněný na straně IV v příloze sešitu č. 10 z roku 1998 časopisu Soudní judikatura, ze dne 14. března 2001, sp. zn. 26 Cdo 467/2000, uveřejněný pod C 303 ve svazku 3 Souboru rozhodnutí Nejvyššího soudu, ze dne 28. listopadu 2006, sp. zn. 26 Cdo 1551/2006, a dále usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. května 2001, sp. zn. 26 Cdo 2396/2000, uveřejněné pod C 535 ve svazku 6 Souboru rozhodnutí Nejvyššího soudu, a ze dne 8. ledna 2004, sp. zn. 26 Cdo 1081/2003). Dospěje-li k závěru, že právo osobního užívání předmětného bytu se ve smyslu § 871 odst. 4 obč. zák. transformovalo na právo nájmu služebního bytu, posoudí - s důsledky týkajícími se platnosti nájemní smlouvy ze dne 26. července 2000 - otázku, zda a jakým způsobem (§ 710 obč. zák.) zanikl nájemní poměr otce žalobkyně k předmětnému bytu. Teprve poté se bude - podle závěrů, které v tomto ohledu přijme - zabývat případně otázkou trvalého opuštění společné domácnosti ze strany první žalované jako nájemkyně bytu podle (platné) nájemní smlouvy ze dne 26. července 2000.

© EPRAVO.CZ - Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Koupě nemovité věci](#)
- [Nesprávný úřední postup \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Platební neschopnost \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Předkupní právo \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Přerušení řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Rodinný závod \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Dědictví](#)
- [Výživné](#)
- [Valná hromada](#)
- [Ustanovení zástupce](#)
- [Náhrada škody](#)